

Cements.

Šis dokuments ir ar atļauju tulkots un adaptēts Latvijas situācijai no oriģināla, ko publicējusi Health and Safety Executive (Veselības un drošības administrācija, Lielbritānija) un kas ir pieejams viņu mājaslapā: <http://www.hse.gov.uk/pubns/cis26.pdf>.

Minot šo tulkojumu, lūdzu atsaukties arī uz oriģinālo dokumentu. Lai arī oriģinālais dokuments ir piemērots Latvijas vajadzībām, lūdzu pārliecināties, ka jūs ievērojat valsts likumdošanu, standartus un normas. Oriģinālās publikācijas un šī tulkojuma autori nav atbildīgi par kaitējumu vai pretenzijām un jautājumiem, kas radušies, lietojot šeit iekļauto informāciju.

Ievads.

Būvniecībā cementu izmanto ļoti plaši. Katram, kurš lieto cementu (vai jebko, kas satur cementu, piemēram, kaļķu javu, apmetumu vai betonu) vai ir atbildīgs par tā lietošanu, ir jāņem vērā tā radītais veselības risks.

Ietekme uz veselību.

Cements veselību bojā galvenokārt:

- ādas kontakta ceļā;
- ieelpojot tā putekļus;
- to pārvietojot ar rokām.

Ādas kontakts.

Saskare ar mitru cementu var radīt gan dermatītu, gan apdegumus.

Dermatīts.

Āda, kurai ir dermatīts, niez un sūrst, izskatās apsārtusi, zvīņveida un saplaisājusī. Cements dermatītu rada divos veidos: kairinot ādu un alerģijas ceļā.

Kairinātāja izraisītais dermatīts rodas, cementam mehāniski kairinot ādu. Cietas cementa daļiņas, bieži sajauktas ar smiltīm vai citu masu, lai izveidotu, piemēram, kaļķu javu vai betonu, var nobrāzt ādu un radīt kairinājumu, kas izraisa dermatītu. Kairinātāja izraisītais dermatīts labi padodas ārstēšanai. Taču, ja pakļautība nelabvēlīgiem apstākļiem turpināsies ilgāku laiku, stāvoklis pasliktināsies un palielināsies iespējamība iegūt alerģisko dermatītu.

Alerģiskais dermatīts rodas no hroma klātbūtnes cementā. Šā veida dermatīts rodas daudz savādāk, nekā kairinātāja izraisītais dermatīts. Jūtīguma paaugstinātāji noārda ādas aizsargbarjeru, radot alerģisku reakciju. Hroms ir visizplatītākais alerģiskā dermatīta izraisītājs cilvēku vidū. Pētījumi ir pierādījuši, ka 5-10% būvstrādnieku ir paaugstināts jutīgums pret hromu, un ka apmetēji, betonētāji un mūrnieki ir sevišķi pakļauti riskam.

Ja kāds ir kļuvis jutīgs pret hromu, tad turpmāka atrašanās šīs vielas iedarbībā var veicināt alerģiskā dermatīta attīstīšanos. Daži prasmīgi amatnieki tādēļ ir bijuši spiesti mainīt savu amatu. Jo ilgāka ir saskare ar jutīguma paaugstinātāju, jo vairāk tiks bojāta āda un jo lielāks jutīguma paaugstināšanās risks. Tāpēc, ja cements uz ādas atrodas visu darba dienu un netiek ik pa laikam nomazgāts, pieaugs jutīguma paaugstināšanās risks saskarē ar hromu.

Gan kairinātāja izraisītais, gan alerģiskais dermatīts var skart vienu personu reizē.

Cementa izraisīti apdegumi.

Mitrs cements rada apdegumus. Galvenais iemesls ir mitra cementa sārmainība. Ja mitrs cements tiek piespiests pie ādas, piemēram, tupot tajā uz ceļiem vai ja cements iekrīt cimdā vai zābakā, ātri var attīstīties nopietns apdegums vai čūla. Bieži paiet vairāki mēneši, līdz tos izārstē, smagākos gadījumos nepieciešama ādas transplantācija vai pat bojātās ķermeņa daļas amputācija. No cementa šķātkatām var rasties nopietni acu ķīmiskie apdegumi.

Putekļu ieelpošana.

Cementu pārvietojot, var rasties liels daudzums putekļu, piemēram, izmantojot vai iztukšojot maisus. Īslaicīgi atrodies atmosfērā ar lielu cementa putekļu daudzumu, tiek kairināts deguns un kakls. Betona griešana arī var radīt daudz putekļu, kas satur kvarcu. Informācija par kvarca ietekmi uz veselību atrodama Būvniecības informācijas lapā nr.36.

Pārvietošana ar rokām.

Darbs ar cementu satur arī tādus riskus kā ķermeņa sastiepumi un deformācijas, sevišķi muguras, rokas un plecu; to veicina cementa maisu nešana un celšana, javas maisīšana, u.c. Nopietnākus muguras bojājumus strādniekiem var radīt lielu smagumu nešana, kas norisinās ilgākā laika sprīdī.

Veselības aizsardzība un novērošana.

Ādas kontakts.

Vispirms vajadzētu apsvērt mazināšanas vai aizvietošanas iespēju, lai novērstu iespējamo ādas saskari ar cementu. Citos gadījumos jums vajadzētu pielietot ierobežojumus, kas tieši vai netieši samazinātu ādas saskari ar kaitīgām vielām darba vidē.

Viens no cementa dermatīta kontrolēšanas veidiem ir ādas mazgāšana ar siltu ūdeni un ziepēm vai citu ādas tīrītāju un nosusināšana pēc tam. Izlietnēm vajadzētu būt pietiekami lielām, lai varētu nomazgāt apakšdelmus un jābūt gan aukstam (vai siltam), gan karstam tekošam ūdenim. Jānodrošina ziepes un dvieļi. Vajadzētu būt iespējai izžāvēt un pārmainīt drēbes.

Cimdi var palīdzēt pasargāt ādu no cementa, bet tie var būt nepiemēroti pilnīgi visu būvlaukumā nepieciešamo darbu veikšanai. Ir jāuzmanās, lietojot cimdus, jo cementa gabaliņš, kas iekritis cimdā un piespiest ādai, var izraisīt apdegumu. Vajadzētu nodrošināt aizsargapģērbu, ieskaitot virsvalkus ar garām piedurknēm un garām biksēm.

No darba devēja tiek prasīts, lai tiktu nodrošināta atbilstoša strādnieku veselības novērošana, ja viņi tiek pakļauti tādu vielu iedarbībai, kas var izraisīt ādas slimības, vai kur ir slimību iespējamība. Tas nozīmē, ka vajadzēs nodrošināt atbilstošu veselības novērošanu tiem strādniekiem, kuri piemēram, ilgstoši strādā ar mitru betonu.

Veselības novērošana ir nepieciešama, lai:

- aizsargātu indivīdus (strādniekus);
- pēc iespējas agrāk konstatētu ādas slimību parādīšanos un uzsāktu ārstēšanu, kā arī laikus informētu strādniekus par iespējam nākotnē izvairīties no līdzīgām saslimšanām;
- pēc iespējas agrāk brīdinātu par trūkumiem kontrolē.

Veselības novērošana nenozīmē, ka varētu samazināt ekspozīcijas kontroli vai ka drīkstētu cementu nemazgāt nost.

Vienkārša veselības novērošana parasti būs pietiekama. Ādas pārbaudi vajadzētu veikt kompetentai personai noteiktos laika intervālos, un pierakstīt iegūtos rezultātus. Iespējams, ka darba devējam būs jāpalīdz arodārstam vai medmāsai izveidot piemērotu pārbaudīšanas režīmu, un vajadzēs apmācīt “atbildīgo personu”, piemēram, vadītāju, kas veiks pārbaudes.

“Atbildīgā persona” ir kāda persona, kuru nozīmē darba devējs un kurš, sekojot arodārsta vai medmāšas ieteikumiem, ir kompetents ar cementa dermatītu saistītu pazīmju un simptomu atpazīšanā. Atbildīgajai personai vajadzētu ziņot par jebkuriem atklājumiem, un saslimušos vajadzētu nosūtīt pie atbilstoša speciālista (piemēram, arodārsta).

No darba devēja tiek prasīts, lai strādnieki tiktu nodrošināti ar informāciju, instruktažu un apmācību par šāda veida veselības riskiem un ievērojamajiem piesardzības pasākumiem. Šeit vajadzētu iekļaut dermatīta simptomus un pazīmes. Vajadzētu arī iedrošināt strādniekus pārbaudīt savu ādu un ziņot par tādām pazīmēm arodārstam vai medmāsai.

Putekļu ieelpošana.

Strādnieku pakļautību putekļiem vajadzētu mazināt, cik iespējams, piemēram, iepērkot jau gatavu samaisītu betonu. Kur tas nav iespējams, vajadzētu novērtēt riskus un piemērot atbilstošus aizsardzības pasākumus.

Pārvietošana ar rokām.

Vajadzētu izvairīties no smagu kravu pārvietošanas ar rokām, piemēram vajadzētu pasūtīt cementu ne vairāk kā 25 kg smagos maisos. Kur pārvietošana ar rokām tomēr ir neizbēgama, jānovērtē riskus un jāievēro atbilstoši drošības pasākumi.